

PRAGA 2018 – Potrubní pošta

Název emise: Potrubní pošta
(výplatiní písmenová známka)

Den vydání: 21. června 2017

Hodnota: A (ke dni vydání 16 Kč); č. 935 (ČP)

Výtvarný návrh: Dušan Kállay

Rozměr známkového obrazu: 33 x 33 mm

Druh tisku: OF; **Tisková forma:** 2x 35

Papír: fl-an-OFF; **Tisk:** PTC Praha

Náklad: 1,4 mil. (prvotní náklad)

Rytec FDC: Miloš Ondráček

FDC: OTp; v barvě černé

Tisk: PTC Praha; **Náklad FDC:** 4.000

přepřavy – symbolicky i skutečně – zavřela voda.

O jedenáct let později se ukázalo, že to nemusí být pravda. Americký vizionář a podnikatel Elon Musk (platební systém PayPal, kosmická společnost SpaceX, solární panely SolarCity, automobilka Tesla) představil systém pneumatické přepravy lidí, zboží a samozřejmě i poštovních zásilek. Potřebné potrubí má mít rozměry, o nichž se

Další známka nesoucí logo blížíci se Světové výstavě poštovních známek PRAGA 2018 připomíná 130. výročí otevření potrubní pošty v Praze. V dobách „drátové“ telegrafie to byl asi už určitý anachronismus, položení potřebného potrubí totiž bylo nepochybně složitější a dražší než natažení elektrického vedení, jímž by se posílaly impulsy Morseovou abecedou. Tato skutečnost vynikne, když si uvědomíme, že první spojení potrubní poštou vedlo z hlavní telegrafní stanice na Malé Straně na Hlavní poštu v Jindřišské ulici a sloužilo jen přepravě telegramů. Teprve otevření potrubní pošty pro listovní zásilky veřejnosti o dvanáct let později, a hlavně postupné rozšíření sítě jejích stanic ospravedlnilo vybudování a provozování tak nákladného zařízení. Zlatou dobou pražské potrubní pošty byla třicátá léta minulého století, kdy přepravovala desítky tisíc pouzder se zášilkami měsíčně. O skutečné potřebě takového rychlé přepravy vypovídá, že se jich naprostá většina nedochovala – za jejich vznikiem nestál filatelistický zájem. Ve sbírkách je tato kapitola poštovní přepravy dokumentována celistvostmi s typickými znaky – nálepkou, otiskem číslovače, razítky pošt zapojených do sítě vedení potrubní pošty, v ideálním případě pak dokonce s použitím speciálních celin právě pro tento druh spěšné přepravy. Nemusí tomu tak být ale vždycky, některé zásilky tyto znaky neunesou, a přesto pouzderem hnaným pneumaticky putovaly. Jejich identifikace je pak malým dobrodružstvím, vyžadujícím speciální znalosti, výsledek ale stojí za to – ze zdánlivě běžné dopisnice nebo obálky je rázem celistvost mimořádná. Inspiraci, jak na to, mohou zájemci čerpat například v exponátu Antonína Šmída, zapáleného badatele, sběratele a vystavovatele tohoto tématu (evid. č. 61 na Exponetu).

Pražská potrubní pošta přečkala řadu vynálezů a postupů, které by ji ve své době mohly snadno nahradit – zejména Teslův objev bezdrátové telegrafie z roku 1893, tedy z doby, kdy ještě přepravovala jen přepisy telegramů. Ten si o tři roky později patentoval i Marconi. Velké zdokonalení tohoto způsobu komunikace přinesly vynálezy Jozefa Murgaše z roku 1904, to už ale naše potrubní pošta byla pět let otevřena veřejnosti a přepravovala i listovní zásilky. Statečně čelila konkurenci Hughesova přístroje, dálkopisu, faxu, mailu. V provozu vydržela až do roku 2002, kdy část jejího 55 kilometrů dlouhého vedení poničila velká povodeň. To už byla poslední fungující městskou potrubní poštou na světě a zdálo se, že se nad pneumatickým způsobem poštovní

Denisi Papinovi, dávnému vynálezci potrubní pošty z počátku 18. století nesnilo – průměr má činit 2 až 3 metry! I plánová rychlost přepravy je ohromující – až 1.300 km/h; pro srovnání – pražská potrubní pošta dosahovala rychlosti 36 km/h. Je samozřejmě otázku, do jaké míry systém – pokud bude uveden do provozu – skutečně bude využit i pro poštovní přepravu, listovní zásilky v té době nejspíš už zcela nahradí elektronická komunikace a segment přepravy balíkové ohrozí rozvoj a zlevnění 3D tisku, kdy místo balíčku s výrobkem budou spotřebitelé v řadě případů objednávat mailem jen počítačový program, s jehož pomocí si výrobek vytisknou sami doma. Do vynalezení teleportace se však minimálně doprava osob bez přepravních technologií neobejde, a tak „osobní potrubní pošta“ možná v ne-daleké budoucnosti nahradí dávné poštovní dostavníky.

A teď ke známce samotné – je líbivá a asi bude mít u veřejnosti úspěch. Pro nezasevěné jen málo srozumitelné vyobrazení zařízení potrubní pošty Dušan Kállay oživil poštovními skřítky, tedy milými postavkami, které nejspíš nikomu nevaří (asi jako pověstná hrající si kořata v přestávkách Čs. televize před třiceti lety). Ovšem skřítky už jsme tu na jeho známkách měli, a co se osvědčilo poprvé (Poštovní muzeum 2010), podruhé už tak dobré nebylo (Pošta na křídlech 2015) a do třetice už je jen opakováním bez původního kouzla. To si zřejmě uvědomila i sama Česká pošta – skřítek je na známce výrazně méně než v předchozích případech (což známce jen prospělo). Skřítek letí i na stylizovaném pouzdru potrubní pošty v razítku dne vydání a další tři šplhají po jejích trubkách v kresbě na FDC, v pozadí zřejmě s létajícím kobercem, který má stylově evokovat pohádkovou atmosféru. Život však není pohádka a

poštovní provoz samozřejmě rovněž ne, současný ani ten historický, takže by využívání skřítků na poštovních známkách bylo na čase možná už ukončit... FB

